

EUROPEJSKIE CENTRUM ROZWOJU KADR LEX S.C.

15-704 Białystok,

Al. Jana Pawła II 59/43

tel. 666 025 333 ; tel. 85 30 70 999; fax : 85 87 30 058

e-mail: biuro@ecrklex.pl

www.ecrklex.pl

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH

(wersja „skrótowa” – dla małoletnich)

Opracowanie: Elżbieta Linowska; Janina Steczkowska

ISBN 978-83-66865-50-1

Kopiowanie na dowolnych nośnikach, rozpowszechnianie całości lub fragmentów jest zabronione. ODN PROLEGIS Elżbieta Linowska wyraża zgodę na wykorzystanie materiałów w jednostkach oświatowych, które w sposób legalny weszły w ich posiadanie.

Prawa autorskie: **ODN PROLEGIS ELŻBIETA LINOWSKA**

**STANDARDY OCHRONY
MAŁOLETNICH**
**w Poradni Psychologiczno-
Pedagogicznej w Nowym Targu**
(wersja skrócona – dla małoletnich)

**OCHRONA MAŁOLETNICH PRZED KRZYWDZENIEM
w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Nowym Targu**

Jednym z najważniejszych celów działania naszej placówki jest chronienie Was przed różnymi formami przemocy, przeciwdziałanie wszelkiej dyskryminacji oraz budowanie w placówce bezpiecznego i przyjaznego Wam środowiska.

Oznacza to, że każdy pracownik poradni psychologiczno-pedagogicznej ma obowiązek troszczenia się o Wasze dobro i bezpieczeństwo oraz udzieli Wam pomocy, zgodnie ze swoimi kompetencjami.

Zadania te precyzuje bardzo ważny z punktu widzenia Waszego bezpieczeństwa dokument – „Standardy ochrony małoletnich”¹.

Do jego opracowania nasza placówka została zobowiązana przez państwo – uznano bowiem za pilną potrzebę wprowadzenie działań, których celem jest chronienie Was przed przemocą fizyczną i psychiczną, materialną czy – *coraz powszechniejszą* – cyberprzemocą.

Dokument ten jest wyrazem troski o Wasze poczucie bezpieczeństwa w sytuacjach, w których czujecie się skrzywdzeni. Troskę tę rozumiemy jako szczególną dbałość o Waszą godność oraz o Wasze dobro fizyczne i psychiczne.

Dlatego też dokument ten został skonstruowany jako zbiór zasad i procedur postępowania, z których możecie skorzystać w sytuacjach zagrożenia Waszego bezpieczeństwa lub podejrzenia czy przypuszczenia, że takie sytuacje Wam zagrażają.

Poniżej prezentujemy informację o tym, w jaki sposób macie postępować w sytuacjach, gdy:

- **ktoś na terenie naszej placówki wyrządza Wam krzywdę,**
- **lub chcecie fakt doznania różnego rodzaju krzywdy zgłosić pracownikom naszej placówki.**

Rodzaj krzywdy

¹ **Standard** – norma, wymóg, kierunki działań szkoły na rzecz ochrony dzieci.
Małoletni – osoba, która nie ukończyła 18 roku życia.

Stosowana wobec Ciebie przemoc fizyczna, słowna lub psychiczna

Ktoś przez DŁUŻSZY CZAS stosuje wobec Ciebie przemoc lub jest agresywny, nęka Cię w różny sposób, np. stosuje:

Przemoc fizyczną: atak, napastowanie seksualne, nadużywanie swojej przewagi nad Tobą, fizyczne zaczepki lub dokuczanie, zmuszanie Cię do robienia nieprzyjemnych rzeczy, rzucanie w Ciebie przedmiotami.

Przemoc słowną: obelgi, bezpośrednie obrażanie, plotki i obraźliwe żarty, groźby. Przemoc słowna może być także wymierzona w Twoją rodzinę i w przyjaciół po to, aby jeszcze bardziej Ci dokuczyć.

Przemoc psychiczną: poniżanie, wykluczanie/izolacja/milczenie, obraźliwe pisanie na ścianach (np. w toalecie lub na korytarzu), wulgarne gesty, śledzenie/szpiegowanie, obraźliwe SMS-y i MMS-y, wiadomości na forach internetowych; telefony i e-maile (zawierające groźby, poniżające, wulgarne, zastraszające); niszczenie rzeczy należących do Ciebie.

Ścieżka postępowania

1. Jeśli nie czujesz się bezpiecznie, powiedz o tym pracownikowi poradni. Przedstaw mu sytuację, a jeśli masz świadków przemocy stosowanej wobec Ciebie, poinformuj go o tym. Poproś o reakcję, wsparcie i pomoc. Poinformuj także rodziców o tym, co Cię spotyka.
2. Pracownik, do którego się zgłosiłeś, podejmie działania, mające na celu wyjaśnienie zaistniałej sytuacji. Działania te może podjąć we współpracy z rodzicami, jeśli wyrażą oni wolę uczestniczenia w postępowaniu wyjaśniającym.
3. Po wyjaśnieniu okoliczności i ustaleniu rodzaju zachowań przemocowych wobec Ciebie, wysłuchaniu wyjaśnień sprawcy / sprawców przemocy, pracownik poradni podejmie stosowne działania: poinformuje o tym ich rodziców i szkołę, do której sprawcy uczęszczają.

Szkoła po wysłuchaniu sprawcy/sprawców, uwzględniając wagę czynu oraz motywację sprawcy do popełnienia takiego czynu, zastosuje określone w statucie środki dyscyplinujące sprawcę. Poinformuje o nich rodziców sprawcy/sprawców.

4. Jeśli będziesz potrzebować wsparcia emocjonalnego - poproś o dodatkową rozmowę z pedagogiem lub psychologiem (albo innym pracownikiem poradni, któremu ufasz).

Pedagog lub psycholog może Ci udzielić pomocy psychologicznej oraz wskazać, jak należy radzić sobie w tego typu sytuacjach. Pomocy tej udzielać Ci może systematycznie, dopóki będzie Ci ona potrzebna.

Rodzaj krzywdy

Ktoś celowo zniszczył lub przywłaszczył sobie Twoje rzeczy

Ktoś (osoba Ci znana lub nieznana) okradł Cię, przywłaszczył sobie rzecz, która należała do Ciebie. Ktoś celowo zniszczył rzeczy należące do Ciebie.

Ścieżka postępowania

1. Zgłoś zdarzenie kradzieży lub zniszczenia Twoich rzeczy pracownikowi poradni - przedstaw mu, kiedy, gdzie i w jakich okolicznościach to się stało. Poinformuj o ewentualnych świadkach zdarzenia.
2. Powiedz o tym zdarzeniu swoim rodzicom.
3. Pracownicy poradni podejmą działania wyjaśniające. Jeżeli sprawca celowego zniszczenia lub kradzieży Twojej rzeczy zostanie ustalony lub wskazany, pracownicy poradni poinformują o tym jego rodziców oraz szkołę, do której uczęszcza.

Szkoła po wysłuchaniu sprawcy, uwzględniając wagę czynu oraz motywację sprawcy do popełnienia takiego czynu, stosuje określone w jej statucie środki dyscyplinujące sprawcę. Poinformuje też o nich rodziców sprawcy.

4. O zaistniałym zdarzeniu możesz opowiedzieć pedagogowi lub psychologowi, który zgodnie z Twoimi potrzebami, udzieli Ci wsparcia pedagogiczno-psychologicznego lub innej formy pomocy.
5. Jeśli w dalszym ciągu będziesz potrzebować wsparcia emocjonalnego - poproś o dodatkową rozmowę z pedagogiem lub psychologiem (lub innym pracownikiem poradni, któremu ufasz).

Pedagog lub psycholog może Ci udzielić pomocy psychologicznej oraz wskazać, jak należy radzić sobie w tego typu sytuacjach. Pomocy tej udzielać Ci może systematycznie, dopóki będzie Ci ona potrzebna.

Rodzaj krzywdy

Przemoc domowa, której doświadczasz

Przemoc domowa – to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające twoje prawa lub dobra osobiste, w szczególności:

- a) narażające Cię na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,

- b) naruszające Twoją godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną – np. namawianie lub zmuszanie Cię przez dorosłego do uczestniczenia w prawnie zabronionych czynnościach seksualnych,
- c) powodujące szkody
- d) na Twoim zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące Twoje cierpienie,
- e) ograniczające lub pozbawiające Cię dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- f) istotnie naruszające Twoją prywatność lub wzbudzające u Ciebie poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia.

W przypadku uzyskania informacji o krzywdzeniu Ciebie lub potwierdzenia się podejrzeń, że jesteś w domu krzywdzony, pracownicy naszej poradni psychologiczno-pedagogicznej podejmą wymagane prawem, chroniące Cię działania.

Ścieżka postępowania

1. Możesz ujawnić pracownikowi poradni, do którego masz zaufanie, że dzieje Ci się krzywda i poprosić go o pomoc w tej trudnej dla Ciebie sytuacji. Podejmie on stosowne, zgodne z zakresem swoich kompetencji działania, mające na celu Twoją ochronę.

Może wystąpić również przypadek, że pracownik obserwując Cię, podejrzewa, że jesteś krzywdzony, chociaż mu tego nie zgłosiłeś. W tej sytuacji pracownik przeprowadzi rozmowę z Tobą oraz Twoimi rodzicami/prawnymi opiekunami, w celu zweryfikowania podejrzeń.

2. Po uzyskaniu informacji od Ciebie pracownik poradni podejmie interwencję w Twojej sprawie: zbierze od Ciebie informacje na temat krzywdy, której doświadczyłeś – ustali jej formy i okoliczności. Rozmowa z Tobą będzie podstawą do oceny stopnia zagrożenia Twojego bezpieczeństwa.

Pamiętaj, że możesz swobodnie opowiadać o tym, co się wydarzyło - opowiedz o zachowaniu sprawcy i swoich odczuciach. Nie musi być zachowana kolejność wydarzeń. Pracownicy poradni dadzą Ci czas na wypowiedzenie się i nie będą Cię korygować. Żeby uzyskać jak najwięcej informacji, mogą Ci zadać dodatkowe pytania.

3. Porozmawiaj o swojej sytuacji, o tym, co czujesz i przeżywasz z pedagogiem lub/i psychologiem pracującymi w poradni. Udzieli Ci oni wsparcia w tej trudnej dla Ciebie sytuacji oraz uwzględniając Twoje potrzeby, zaplanują działania, które zapewnią Ci ochronę przed krzywdzeniem.

Wspólnie z Twoimi rodzicami (lub jednym z nich, tym, który Cię nie krzywdzi) pedagog wraz z wychowawcą zaplanują konkretne działania zapewniające Ci ochronę.

Poradnia zapewni Ci opiekę i pomoc psychologiczną. Może także zaproponować Ci terapię psychologiczną, gdy będziesz potrzebować długotrwałego i profesjonalnego wsparcia psychicznego.

Uwaga!

- *Gdyby zaplanowane przez poradnię działania nie były wystarczające do zapewnienia Ci pomocy, której potrzebujesz, poradnia nawiąże współpracę z instytucjami pomocowymi, np. dzielnicowym, specjalistą ds. nieletnich, pracownikiem socjalnym.*
- *W sprawach trudnych lub związanych z popełnieniem przestępstwa, pracownik poradni powiadomi specjalistę ds. nieletnich oraz sąd rodzinny.*
- *W sytuacjach bezpośrednio zagrażających Twojemu zdrowiu lub życiu, pracownik poradni powiadomi policję lub prokuraturę rejonową.*

Pamiętaj!

Każde zachowanie o charakterze przemocowym, również seksualnym, wobec osoby małoletniej jest przestępstwem. Poradnia psychologiczno-pedagogiczna ma obowiązek zgłosić sprawę wykorzystywania seksualnego osoby małoletniej na policję.

Sposób postępowania w sytuacji krzywdzenia małoletnich określa procedura „Niebieskiej Karty” – polega ona na podejmowaniu interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się wg ustalonych zasad prawnych.

Do wszczęcia procedury „Niebieskie karty” nie jest konieczna pewność występowania przemocy, wystarczy jej uzasadnione podejrzenie.

Rodzaj krzywdy

Jesteś nierówno traktowany, dyskryminowany przez kolegów lub koleżanki

Dyskryminacja to nierówne, gorsze traktowanie kogoś ze względu na jakąś cechę. Powodem dyskryminacji są najczęściej: płeć, wiek, rasa, niepełnosprawność, orientacja seksualna, cechy fizyczne, religia, przynależność do grupy etnicznej, narodowej lub społeczno-kulturowej, przekonania polityczne lub inne przekonania, a także status materialny i pochodzenie społeczne. Przejawy dyskryminacji są różne – np. ktoś wyśmiewa się, drwi, szydzi, prześladuje Cię z powodu Twojego wyglądu, zachowania, poglądów, pochodzenia, statusu materialnego, płci, orientacji seksualnej lub z jakiegokolwiek innej przyczyny.

Ścieżka postępowania

1. Porozmawiaj o tym z pracownikiem poradni, któremu ufasz - opowiedz szczerze o tym, czego, z jakiego powodu i od kogo doświadczyłeś. To trudna dla Ciebie sytuacja, więc nie obawiaj się poprosić pracownika poradni o pomoc i interwencję w tej sprawie.
2. Poinformuj także swoich rodziców o całej sytuacji, przedstaw im wszystkie okoliczności zdarzenia.

3. Pracownicy poradni podejmą działania wyjaśniające okoliczności zdarzenia, zmierzające do określenia jego znaczenia dla Ciebie oraz ustalenia sprawcy/sprawców Twojej krzywdy.
4. Po ustaleniu okoliczności zdarzenia oraz jego sprawców poinformują o tym ich rodziców i szkołę, do której sprawcy uczęszczają.

Szkoła po wysłuchaniu sprawcy/sprawców, uwzględniając wagę czynu oraz motywację sprawcy/sprawców do popełnienia takiego czynu, zastosuje określone w jej statucie środki dyscyplinujące. Poinformuje też o nich rodziców sprawcy/sprawców.

5. Zasięgnij porady pedagoga lub psychologa – opowiedz mu o swoich obawach, przeżyciach i odczuciach. Pedagog lub/i psycholog udzielą Ci w poradni pomocy i wsparcia wynikającego z Twoich potrzeb.

Rodzaj krzywdy

Doświadczyles różnych form przemocy w sieci

Cyberprzemoc ma miejsce wtedy, gdy doświadczyles przemocy w sieci w jakiegokolwiek formie – nękania, straszenia, szantażowania z użyciem sieci, publikowania lub rozsyłania ośmieszających, kompromitujących Cię informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci. Cyberprzemocą jest również podszywanie się kogoś w sieci pod Ciebie wbrew Twojej woli.

Ścieżka postępowania

1. Postaraj się zabezpieczyć dowody przemocy stosowanej wobec Ciebie w sieci.
2. Zgłoś ten fakt pracownikowi poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz swoim rodzicom.

Pracownik poradni wysłucha Cię oraz przeanalizuje dowody, które dostarczysz.

3. Jeśli masz świadków doświadczanej przez Ciebie cyberprzemocy, powiedz o nich pracownikowi poradni. Identyfikacja sprawcy często jest możliwa dzięki zebranym materiałom – wynikom rozmów z osobą zgłaszającą cyberprzemoc i analizie zebranych z sieci dowodów.
4. Pracownik poradni wspólnie z Tobą i Twoimi rodzicami oceni, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy.

5. Po dokonaniu analizy dowodów i ustaleniu okoliczności cyberprzemocy pracownik poradni podejmie działania mające na celu ustalenie sprawcy cyberprzemocy.

6. Jeżeli sprawca zostanie ustalony i będzie nim uczeń określonej szkoły, pracownik poradni poinformuje o zdarzeniu tę szkołę.

W szkole wobec sprawcy cyberprzemocy będą zastosowane określone w jej statucie środki dyscyplinujące.

7. Jeśli będziesz potrzebować dodatkowego wsparcia emocjonalnego - poproś w poradni o rozmowę z pedagogiem lub/i psychologiem (lub innym pracownikiem, któremu ufasz). Udzieli Ci oni pomocy, której potrzebujesz.

Pamiętaj:

- *Nie jesteś winien/winna zaistniałej sytuacji i nikt nie ma prawa zachowywać się wobec Ciebie w ten sposób.*
- *Pomoc, którą otrzymasz ze strony pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznej, nie kończy się w momencie zakończenia procedur ustalenia sprawcy i przekazania sprawy szkole, do której sprawca uczęszcza.*
- *Pracownicy poradni będą w sposób szczególny czuwać nad Twoim bezpieczeństwem i zwracać uwagę, czy nie są podejmowane wobec Ciebie dalsze działania przemocowe. Będą Ci również pomagać w radzeniu sobie z tą trudną dla Ciebie sytuacją.*

Rodzaj krzywdy

Ktoś wysłał Ci w Internecie treści szkodliwe, nielegalne i niepożądane

Są to treści, które mogą wywołać u Ciebie negatywne emocje i które promują czy też po prostu przedstawiają niebezpieczne albo niezgodne z prawem zachowania. Są to treści nawołujące do samookaleczeń, samobójstw, zachowań szkodliwych dla zdrowia, treści dyskryminacyjne, promujące wrogość, nienawiść, treści pornograficzne dostępne bez żadnego ostrzeżenia, fake newsy - fałszywe wiadomości.

Pamiętaj, że sprawcą jest osoba, która udostępniła szkodliwe treści lub twórca tych treści.

Ścieżka postępowania

1. Zgłoś ten fakt rodzicom oraz pracownikowi poradni, któremu ufasz.

2. W miarę swoich możliwości i umiejętności zabezpiecz dowody. Skorzystaj z pomocy rodziców. Jeśli masz świadków zdarzenia, poinformuj o nich pracownika poradni.

Zabezpieczenie dowodów jest przede wszystkim zadaniem Twoich rodziców lub opiekunów prawnych. Dowody odgrywają kluczowe znaczenie w identyfikacji sprawców.

3. Pracownik poradni powiadomi Twoich rodziców o zaistniałym zdarzeniu.
 4. We współpracy z nimi, po dokonaniu analizy dowodów, ustali okoliczności uzyskania przez Ciebie dostępu do szkodliwych treści.
 5. Jeżeli wysyłane do Ciebie treści można bezpośrednio powiązać z uczniami określonej szkoły, pracownik poradni przekaze informację o zdarzeniu tej szkole. Szkoła podejmie zgodne z jej statutem działania mające na celu ustalenie sprawcy i zastosowanie wobec niego ustalonych w statucie środków dyscyplinujących.
 6. Jeżeli treści nie można bezpośrednio powiązać z uczniami danej szkoły, pracownik poradni zgłosi incydent na policję oraz do serwisu Dyżurnet.
 7. Jeżeli upowszechniane treści naruszały obowiązujące prawo, poradnia złoży zawiadomienie na policję.
 8. Kontakt z treściami szkodliwymi lub niebezpiecznymi może wywołać u Ciebie duży stres i frustrację. Skorzystaj w poradni z pomocy pedagoga lub psychologa i opowiedz, co czujesz i przeżywasz – skorzystaj z ich pomocy.
- *Pracownik poradni uzgodni z Twoimi rodzicami podejmowane działania i formy wsparcia Ciebie.*
 - *Jeżeli pomoc udzielona przez poradnię okaże się dla Ciebie niewystarczająca, w porozumieniu z Twoimi rodzicami może Cię skierować na specjalistyczną terapię.*

Rodzaj krzywdy

**Ktoś naruszył Twoją prywatność –
nieodpowiednio lub niezgodnie z prawem wykorzystał w sieci Twoje dane
osobowe lub wizerunek**

Ścieżka postępowania

1. Zgłoś ten fakt rodzicom oraz pracownikowi poradni, któremu ufasz. Przedstaw mu sytuację (szczegóły sprawy), okoliczności naruszenia Twoich praw.

2. W miarę swoich możliwości i umiejętności lub przy pomocy rodziców zabezpiecz dowody – materiały świadczące o wystąpieniu nieodpowiedniego lub niedozwolonego prawem działania – w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub mms/sms).

Zabezpieczenie dowodów jest przede wszystkim zadaniem Twoich rodziców lub opiekunów prawnych. Dowody odgrywają kluczowe znaczenie w identyfikacji sprawców.

Uwaga!

Zebrane dowody muszą jasno wskazywać na konkretnego sprawcę oraz na to, że sprawca świadomie zmierzał do wyrządzenia Ci szkody majątkowej lub osobistej.

3. Jeśli masz świadków zdarzenia, poinformuj o nich pracownika poradni.
4. Pracownik poradni powiadomi Twoich rodziców o zaistniałym zdarzeniu.
5. We współpracy z nimi, po dokonaniu analizy dowodów oraz treści Twojego zgłoszenia ustali okoliczności naruszenia Twojej prywatności.
6. Dokonaj zmian identyfikujących Cię w sieci – powinni być przy tym Twoi rodzice.
7. Jeżeli sprawcę/sprawców naruszenia twojej prywatności można bezpośrednio powiązać z uczniami określonej szkoły, pracownik poradni przekaze informację o zdarzeniu tej szkole.

Szkoła podejmie zgodne z jej statutem działania, mające na celu ustalenie sprawcy/sprawców i zastosuje wobec niego/nich ustalone w statucie środki dyscyplinujące.

8. Jeżeli faktu naruszenia Twojej prywatności nie można bezpośrednio powiązać z uczniami jakiegokolwiek szkoły, pracownik poradni w porozumieniu z Twoimi rodzicami może przekazać dowody policji.

W takiej sytuacji identyfikacji sprawcy dokonuje policja.

9. Jeżeli naruszenie Twoich praw skutkuje dla Ciebie dużym obciążeniem emocjonalnym, zwróć się w poradni do pedagoga lub psychologa o wsparcie, którego potrzebujesz. Zaplanują oni wraz z Tobą i Twoimi rodzicami najlepszy rodzaj pomocy dla Ciebie oraz wdrożą działania chroniące Cię przed stresem, lękiem, wstydem lub innymi emocjami, których doświadczasz.

Działania poradni

- *Pracownicy poradni zapewnią Ci opiekę pedagogiczno-psychologiczną.*
- *W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych na Twoją rzecz i w razie potrzeby, którą zgłosisz wraz ze swoimi rodzicami, poradnia może zapewnić Ci za zgodą rodziców terapię specjalistyczną.*

Nawiązałeś niebezpieczne kontakty w Internecie

W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia Twojego życia i zdrowia, a także szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.

Ścieżka postępowania

Jeśli Twoi rodzice lub opiekunowie prawni zgłoszą w poradni taki problem związany z Tobą lub zrobisz to Ty sam:

1. Opowiedz o nim dokładnie rodzicom oraz pracownikowi poradni, któremu ufasz.
2. Zbierz dowody dostępne w formie elektronicznej (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail). Zabezpiecz te dowody.
3. Przekaż dowody pracownikowi poradni i rodzicom. Od chwili przekazania przez Ciebie i rodziców dowodów poradni, to ona we współpracy z rodzicami zgłasza sprawę policji w celu ustalenia sprawcy. I to policja prowadzi dalsze dochodzenie w Twojej sprawie. W przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15, poradnia ma obowiązek powiadomienia policji lub sądu rodzinnego.

Uwaga!

Nie podejmuj samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy – to zadanie policji. Nie próbuj bezpośrednio kontaktować się ze sprawcą.

4. Jeżeli potrzebujesz pomocy i wsparcia po ujawnieniu zdarzenia, zwróć się w poradni o pomoc do pedagoga lub/i psychologa.

Działania poradni

- *Wszelkie działania pomocowe wobec Ciebie, stosownie do Twoich potrzeb uzgodni z Twoimi rodzicami.*
- *Obejmie Cię opieką psychologiczną i pedagogiczną. Jeśli będziesz potrzebować dalszej pomocy, w uzgodnieniu z Twoimi rodzicami, może Cię skierować na terapię specjalistyczną.*

Materiał pomocniczy

Prawa dziecka + wykaz telefonów i adresów mailowych do instytucji pomocowych

Prawa dziecka – co musicie o nich wiedzieć?

W Polsce najważniejszymi aktami prawnymi, gwarantującymi prawa dziecka, są: Konstytucja RP, Konwencja o prawach dziecka i Ustawa o Rzeczniku Praw Dziecka.

Źródłem praw dziecka jest godność człowieka, zwana również człowieczeństwem. W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zapisana jest ona w art. 30:

„Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych”.

Z godności wywodzą się dwie zasady: wolność i równość, które są podstawą wszystkich praw człowieka. Wolność oznacza to, że człowiek nie jest własnością kogokolwiek, posiada wolną wolę, może samodzielnie podejmować decyzje i świadomie ponosić za nie odpowiedzialność (dziecko uczy się tego w trakcie dojrzewania). Równość oznacza, że każde dziecko ma takie same prawa i ma być tak samo traktowane przez wszystkich bez jakiegokolwiek dyskryminacji.

Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka – każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych (Art. 72. Konstytucji RP).

Każdemu dziecku przysługują prawa dziecka tak, jak każdemu dorosłemu prawa człowieka. Praw tych nikt nie może dziecka pozbawić. Prawa dziecka są więc naturalną konsekwencją praw człowieka.

Doprecyzowanie praw dziecka wynika z potrzeby dania dzieciom dodatkowej ochrony przed dorosłymi – dziecko ze swej natury jest słabsze od nich. Taką ochronę dają dzieciom ich prawa zapisane w Konwencji o Prawach Dziecka, którą przyjęło Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 r. Polska podpisała Konwencję o Prawach Dziecka 7 czerwca 1991 roku i od tego momentu jej przepisy, zobowiązujące państwo do przestrzegania praw dziecka, obowiązują także w naszym kraju.

Prawa dziecka istnieją po to, aby Was chronić, aby zapewnić Wam zdrowie i bezpieczeństwo. Jeśli wszyscy szanowaliby prawa dziecka, każde dziecko byłoby odpowiednio traktowane. Niestety, nie zawsze tak jest. W każdym kraju są dzieci, których prawa są łamane. Dzieci bywają krzywdzone, wykorzystywane czy zastraszane.

Konwencja Praw Dziecka zakłada, że należy się Wam szczególna opieka i ochrona, bo nie zawsze jesteście w stanie należycie zadbać o swoje bezpieczeństwo.

Gdy znacie swoje prawa, możecie łatwiej obronić się przed przemocą, krzywdzeniem, dyskryminacją, której doświadczacie ze strony rówieśników i dorosłych. Bo wiecie, że macie prawo do ochrony swojego zdrowia i bezpieczeństwa oraz że są instytucje, które powinny Wam pomóc.

Dlatego dzieci na całym świecie, podobnie jak dorośli, mają zapewnione swoje prawa, czyli obowiązujące reguły postępowania, które mają Was chronić przed wszelką krzywdą.

Zamierzeniem twórców Konwencji Praw Dziecka było kierowanie się zawsze Waszym dobrem oraz traktowanie wszystkich dzieci jako równych wobec prawa, niezależnie od pochodzenia, koloru skóry czy wyznania.

Warto, abyście zapamiętali, że:

- prawa dziecka dotyczą każdego dziecka, czyli osoby poniżej 18. roku życia,
- nie musicie nic zrobić, aby otrzymać prawa,
- prawa dziecka macie zawsze i nikt nie może wam ich odebrać,
- wszystkie prawa dziecka są równie ważne. Nie ma praw mniej lub bardziej ważnych od innych,
- prawa dziecka dotyczą różnych dziedzin waszego życia, np. macie prawo do:
 - ✓ znajomości swoich praw oraz powoływania się na nie w różnych sytuacjach, a także do ich poszanowania przez innych
 - ✓ do swobody myśli, sumienia i wyznania
 - ✓ do prywatności i tajemnicy korespondencji
 - ✓ do nauki i informacji
 - ✓ do wypoczynku i czasu wolnego
 - ✓ do opieki zdrowotnej
 - ✓ do wychowania przez rodziców
 - ✓ prawo do ochrony przed wykorzystywaniem, przemocą i poniżaniem
 - ✓ prawo do własnej tożsamości, które oznacza, że macie prawo do imienia, nazwiska i obywatelstwa i znajomości swego pochodzenia
 - ✓ prawo do wyrażania własnych poglądów,
- za ochronę Waszych praw odpowiada państwo.

Ze swoimi prawami macie do czynienia każdego dnia w różnych sytuacjach. Jeśli np. gracie w piłkę po lekcjach, to realizujecie wasze prawo do zabawy; jeśli idziecie do kina z koleżankami – realizujecie prawo do spotykania się z innymi i wykorzystywania czasu wolnego; gdy kładziecie się spać – korzystacie z prawa do odpoczynku; gdy np. złamiecie nogę – korzystacie z prawa do opieki zdrowotnej.

Prawa kojarzyć się mogą ze swobodą decydowania o wszystkim, co Was dotyczy. Jednak prawa mają też swoje ograniczenia, które wynikają z faktu, że:

- inni też mają takie same prawa i egzekwując swoje prawa, nie możecie naruszać praw innych osób,
- poza przyznanymi Wam prawami macie nałożone przez rodziców i szkołę (czyli państwo) pewne obowiązki, które powinniście wypełniać.

Jak widzicie, Wasze prawa wiążą się więc równocześnie z pewnymi ograniczeniami i obowiązkami, które zostały na Was nałożone. Wynika z nich na przykład, że:

- nie możecie spać w domu cały dzień i nie pójść do szkoły, bo Wam się nie chce,
- nie możecie chodzić tylko na te lekcje, które lubicie,
- nie macie prawa do robienia zdjęć lub filmików koleżance lub koledze bez ich zgody,
- nie macie prawa do złośliwego komentowania ubioru lub zachowania kolegi czy koleżanki.

Podstawę korzystania z danych Wam praw stanowi zatem umiejętność świadomego z nich korzystania.

Najważniejsze prawa dziecka

OCHRONA PRZED PRZEMOCĄ I WYKORZYSTYWANIEM

Prawo do ochrony przed wykorzystywaniem, przemocą i poniżaniem

- Macie prawo do życia bez wyzyskiwania i wykorzystywania, nikt nie może was siłą zmuszać do zrobienia niczego, a zwłaszcza czegoś złego. Nikt też nie może zmuszać Was do pracy ponad siły ani wykorzystywać zarobkowo w inny sposób.
- Macie prawo do ochrony przed przemocą fizyczną, psychiczną i zaniedbaniem. Nikt nie ma prawa Was bić, prześladować i wykorzystywać w celach seksualnych. Macie prawo do ochrony przed wszystkimi formami wykorzystywania seksualnego. Nikt nie ma prawa dotykać Was w sposób, którego sobie nie życzycie i nakłaniać lub zmuszać Was do kontaktów seksualnych.
- Nikt nie ma prawa angażować Was w produkcję narkotyków i handel nimi ani zmuszać czy namawiać do ich zażywania. Policja, nauczyciele i inne służby mają za zadanie chronić Was przed dostępem do nich.

Przykłady:

- ✓ *Nie możecie więc zmuszać koleżanki w jakikolwiek sposób, aby dała wam odpisać zadanie domowe.*
- ✓ *Nie możecie zmuszać kolegi do wagarów, zapalenia papierosa, wypicia alkoholu lub zażycia narkotyku.*
- ✓ *Nie możecie nikogo uderzyć ani wyśmiewać się z jego wyglądu czy zachowania.*

A czy rodzice mają prawo nałożyć na Was obowiązki domowe, np. zrobienie zakupów, wynoszenie śmieci, sprzątnięcie swojego pokoju?

Tak, ponieważ rodzice wychowują was wg pewnych zasad. Uczą porządku, przydzielają różne zadania do wykonania. Uczą was w ten sposób odpowiedzialności. To przejaw troski o Wasze przyszłe życie.

- Macie prawo do życia bez przemocy i poniżania. Nikt nie może Was bić ani znęcać się nad Wami w inny sposób. Macie też prawo do szukania wszelkiej pomocy, zawsze, gdy jesteście krzywdzeni.

Komentarz:

Nikt (kolega, koleżanka lub dorosły) nie ma prawa Was uderzyć, wyzywać lub poniżyć w jakikolwiek inny sposób. Nikt nie ma też prawa wyśmiewać się z czyjegoś wyglądu czy zachowania.

Prawo do ochrony przed przemocą oznacza, że bicie i poniżanie, znęcanie się, okrutne i poniżające traktowanie są niedopuszczalne i karalne.

EDUKACJA I ODPOCZYNEK

❖ Prawo do nauki i informacji

Macie prawo do nauki i dostępu do informacji, ale także prawo do czasu wolnego – wypoczynku zabawy czy korzystania z zajęć rekreacyjnych.

Wasze prawo do nauki polega na tym, że jesteście uprawnieni do korzystania z bezpłatnej edukacji, bo państwo gwarantuje każdemu z Was bezpłatny dostęp do szkoły. Możecie również wybrać szkołę prywatną, która jest płatna. Jednocześnie macie obowiązek chodzenia do szkoły. Prawo do nauki daje Wam możliwość dokonania określonego wyboru.

Komentarz:

Mowa jest o tym w Konwencji o Prawach Dziecka (art.17) – „Masz prawo do uzyskiwania informacji z różnorodnych źródeł. Gazety, książki, radio, telewizja, internet i wszelkie inne media skierowane do dzieci powinny dostarczać Ci takie informacje, które są zrozumiałe i nie wyrządzają Ci krzywdy.”

Edukacja powinna rozwijać Wasze zdolności i umiejętności. Powinna także uczyć tolerancji i szacunku dla praw człowieka, rodziców oraz kultury i kraju, z którego pochodzicie. Poprzez odpowiednią edukację powinniście uczyć się także jak chronić środowisko naturalne.

Macie prawo uczyć się i zdobywać informacje, czytając gazety, książki, oglądając telewizję i korzystając z Internetu. Jednak nauczyciele i rodzice powinni dbać o Wasze bezpieczeństwo. Surfowanie po necie bywa naprawdę niebezpieczne.

❖ Prawo do odpoczynku i wolnego czasu

Chodzi o to, abyście na przykład w szkole mieli przerwy, ferie i wakacje i żeby zajęcia nie trwały cały dzień.

Przykłady:

- Czy koleżanka która zaprosiła na swoje urodziny tylko część Waszej klasy, naruszyła takim zachowaniem czyjeś prawo?

Komentarz:

Nie, bo ma ona prawo organizować sobie czas wolny i spotykać się z kim chce.

- *Czy nauczyciel, który przedłużył lekcję na czas całej przerwy, naruszył Wasze prawo do odpoczynku?*

Komentarz:

Tak, przerwa ma Wam zapewnić odpoczynek przed kolejną lekcją.

PRAWO DO WYCHOWANIA W RODZINIE

Macie prawo do wychowania w rodzinie, a rodzice zawsze powinni kierować się Waszym dobrem. Nawet, gdy rodzice nie są razem i mieszkają osobno, macie prawo do kontaktu z każdym z nich, chyba że to byłoby dla Was szkodliwe. Macie też prawo mieszkać ze swoimi rodzicami, chyba że nie byłoby to dla Was dobre, np. jesteście krzywdzeni.

PRYWATNOŚĆ

❖ **Prawo do prywatności**

Nikt nie może w sposób arbitralny i bezprawny ingerować w sferę życia prywatnego, rodzinnego lub domowego dziecka czy w jego korespondencję. Nikt nie ma prawa poniżać i ośmieszać dziecka ani wtrącać się do jego osobistych spraw, czytać listów, maili, smsów czy pamiętników – chyba że w uzasadnionych sytuacjach sąd zadecyduje inaczej.

Macie prawo do tajemnicy korespondencji, prywatności i swobody wypowiedzi. Prawo do prywatności oznacza, że możecie dysponować własnymi rzeczami, nikomu nie wolno bez powodów wkraczać w Wasze sprawy osobiste i rodzinne.

Prawa dzieci podlegają pewnym ograniczeniom, ale tylko w sytuacji, gdy chodzi o Wasze dobro i bezpieczeństwo.

Przykład:

Podczas zabawy, zabieracie telefon swojemu koledze i czytacie jego smsy. Czy uważacie to za zabawny żart czy naruszenie jego prawa?

Komentarz:

Oczywiście naruszyliście tu prawo Waszego kolegi do prywatności, bo nikt nie ma prawa do ingerencji w waszą prywatność, chyba że robi to ze względu na wasze dobro. Artykuł 16 Konwencji o Prawach Dziecka wskazuje: Nikt nie ma prawa do ingerencji w Twoją prywatność, chyba że robi to ze względu na dobro Twoje lub Twoich bliskich.

WYRAŻANIE WŁASNYCH POGLĄDÓW, SWOBODA MYŚLI, SUMIENIA I WYZNANIA

❖ **Prawo do swobodnego wyrażania własnych poglądów we wszystkich sprawach dotyczących dziecka**

Prawo do wyrażania własnych poglądów oznacza, że w ważnych dotyczących Was sprawach możecie wygłaszać swoje zdanie, opinie, własną wolę.

Komentarz:

Prawo to oznacza też, że nie możecie się z nikogo wyśmiewać, szydzić z jego wyglądu, zachowania, itp. Jeśli to zrobicie, naruszyacie prawo kolegi/koleżanki do ochrony przed poniżaniem i dyskryminacją.

Artykuł 12 Konwencji o Prawach Dziecka stanowi, że macie prawo wypowiadać swoje zdanie w sprawach, które Was dotyczą, a dorośli powinni Was wysłuchać i wziąć je pod uwagę. Nawet w postępowaniu przed sądem.

❖ **Prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania**

Swoboda wyrażania wyznawanej religii lub przekonań może podlegać tylko takim ograniczeniom, które są przewidziane prawem i są konieczne do ochrony bezpieczeństwa narodowego i porządku publicznego, zdrowia lub moralności społecznej bądź podstawowych praw i wolności innych osób.

W realizacji tego prawa ochrona praw dziecka oraz praw rodziców wzajemnie się przenikają. Oznacza to, że macie przyznane prawo do wolności sumienia i wyznania, jednak możecie z niego korzystać pod władzą rodzicielską. Oznacza to, że rodzice mogą Was wychowywać zgodnie ze swoimi przekonaniami w sprawach religii.

Przykład:

Uczniowie niepełnoletni nie mogą sami decydować o udziale w lekcjach religii. Prawo do decydowania o wychowaniu religijnym dzieci Konstytucja i Kodeks rodzinny i opiekuńczy daje rodzicom.

Religia i etyka nie są dla ucznia przedmiotami obowiązkowymi, udział w nich jest dobrowolny. Uczeń może uczestniczyć w zajęciach z religii, z etyki, z obu przedmiotów, może też nie wybrać żadnego z nich.

OPIEKA, POMOC PAŃSTWA I OCHRONA DZIECKA PRZEZ PAŃSTWO

❖ **Prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa**

Gdy znajdujecie się w sytuacji, gdy zostaliście pozbawieni czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub gdy ze względu na swoje dobro nie możecie pozostać w tym środowisku, państwo musi zapewnić Wam opiekę, m.in. umieszczenie w rodzinie zastępczej, adopcję lub – gdy jest to niezbędne – umieszczenie w odpowiedniej instytucji powołanej do opieki nad dziećmi.

❖ **Prawo do zachowania godności, szczególnie dziecka psychicznie lub fizycznie niepełnosprawnego**

Dziecko niepełnosprawne powinno mieć zapewnioną pełnię normalnego życia w warunkach gwarantujących mu godność, umożliwiających osiągnięcie niezależności oraz ułatwiających aktywne uczestnictwo dziecka w życiu społeczeństwa.

Przysługuje Wam zatem prawo do pełnego dostępu do dóbr i usług oraz wszechstronnej rehabilitacji, prawo do nauki, pomocy psychologiczno-pedagogicznej i innych gwarancji i zabezpieczeń społecznych.

❖ **Prawo do ochrony zdrowia i opieki medycznej**

Oznacza to, że macie prawo do jak najwyższego poziomu zdrowia i udogodnień przy leczeniu chorób oraz profilaktyki i rehabilitacji zdrowotnej oraz nie możecie zostać pozbawieni dostępu do tego rodzaju opieki zdrowotnej.

❖ **Prawo do otrzymywania pomocy i wsparcia od państwa, jeśli Ty i Twoja rodzina jesteście w trudnej sytuacji życiowej i materialnej.**

Państwo powinno wspierać rodziny, których nie stać na zapewnienie dzieciom odpowiedniego poziomu życia.

❖ **Prawo do ochrony przed konfliktem zbrojnym**

Jeśli nie ukończyliście 15 lat, nie możecie być rekrutowani do wojska i brać bezpośredniego udziału w konflikcie zbrojnym.

❖ **Prawo do ochrony w procesie karnym**

Jeżeli złamaliście prawo, nie powinniście przebywać w więzieniu z dorosłymi. Macie prawo utrzymywać kontakt ze swoją rodziną oraz prawo do pomocy prawnej lub innej np. psychologa. Macie prawo zgłaszać sytuacje, w których jesteście źle traktowani. Jeśli złamiecie prawo, powinniście uzyskać pomoc prawną i być właściwie traktowani przez system sprawiedliwości

ZNAJOMOŚĆ SWOICH PRAW I PRAWO POWOŁYWANIA SIĘ NA NIE

Wszystkie dzieci mają takie same prawa.

Nie ma gorszych ani lepszych dzieci – każde dziecko ma takie same prawa jak wszyscy. Wszystkie dzieci są równe wobec prawa i nikogo nie można dyskryminować bez względu na to kim jest, gdzie mieszka, czym zajmują się jego rodzice, jakim mówi językiem, jaką wyznaje religię, jakiej jest płci, czy jest w pełni sprawny, czy też nie, czy jest bogaty, czy biedny.

Komentarz:

Macie prawo do tego, aby każdy Wasze prawa szanował, ale również Wy musicie szanować prawa innych. Macie prawo do bycia takimi, jakimi jesteście, nawet gdy różnicie się od innych. Wasze prawa w żaden sposób nie powinny jednak ograniczać praw innych osób.

Macie prawo znać swoje prawa! Państwo powinno zadbać, aby prawa dziecka zawarte w Konwencji Praw Dziecka były znane zarówno wśród dzieci, jak i dorosłych. O prawach dziecka uczycie się np. w szkole. Artykuły 43-54 Konwencji dotyczą tego, jak dorośli i państwo powinni współpracować, aby Wasze prawa były przestrzegane i chronione.

Gdzie można się poskarżyć, gdy Wasze prawa są łamane?

Jeśli znacie kogoś, kto potrzebuje pomocy lub sami znajdujecie się w trudnej sytuacji, możecie zwrócić się o pomoc do rodziców, wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego czy dyrektora szkoły, zgodnie ze ścieżką postępowania opisaną w „Standardach ochrony małoletnich”.

Możecie też skontaktować się z policją (numer 112) oraz instytucjami niosącymi pomoc dzieciom. Oto niektóre z nich:

116111 – Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży;

800121212 – Dziecięcy telefon zaufania, prowadzony przez Rzecznika Praw Dziecka.